

Háttéranyag a KAP reformról született előzetes politikai megállapodásról

I. Előzmények

A KAP reform tárgyalások tekintetében 2021. május 25-26-én került sor egy szupertrilógusra, amellyel párhuzamosan május 26-27-én a Mezőgazdasági és Halászati Tanács (MHT) is ülésezett. A társjogalkotók pozíciója viszont akkor olyannyira eltért egymástól, hogy nem született meg a kompromisszum. A június 24-25-i trilóguson végül sikerült előzetes megállapodást elérnie a Tanácsnak és az EP-nek a KAP reform politikailag kiemelt kérdéseiben. Ezt követően a Mezőgazdasági és Halászati Tanács június 28-i ülésén a miniszterek támogatásukról biztosították a KAP reformcsomagról a júniusi szupertrilóguson elért kompromisszumot.

II. Az előzetes politikai megállapodás részletei

- **agrár-ökológiai alapprogram (eco-scheme):** a közvetlen kifizetések minimum 25%-át kell a gazdák által egyébként önkéntesen választható, az alap jövedelemtámogatás környezeti feltételeinek teljesítésén túlmutató „zöld” intézkedések megvalósítására fordítani. A kétéves tanuló időszakban egy 20%-os ún. „floor” mechanizmust vezetnek be *(külön %-os arány meghatározása, ami alatt nincs lehetőség a tervezett, de fel nem használt források más közvetlen kifizetésekre történő átcsoportosítására)*, így a maradék 5% esetében a fel nem használt források szabadon átcsoportosíthatók lesznek más közvetlen kifizetési jogcímre. Amennyiben az első két évben az alulköltés több mint 5%, akkor az 5% feletti részt a későbbi években az agro-ökológiai alapprogramra kell fordítani. Ezt követően 2025-ben és 2026-ban 2%-os rugalmasságot alkalmaznának, ami azt jelenti, hogy a 2%-ot meg nem haladó alulköltés nem vész el, ha azt a tagállam az agro-ökológiai programra használja fel a programozási időszak végéig. Emellett a vidékfejlesztési források környezeti ráfordításai esetében kötelezően előírt 30%/35%-ot meghaladó költségei beszámíthatóak lennének az agro-ökológiai alapprogram kiadásaiba.
- **kondicionalitás:** a HMKÁ (Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot) 8 (vetésforgó) kapcsán lehetőség nyílik a terménydiverzifikációra, valamint a másodvetések elismerésére is. A HMKÁ 9 (nem termő területek és tájképi elemek) esetében nem került sor egységes százalékos küszöb meghatározására tagállami szinten. Üzemi szinten a szántóterület legalább 4%-át kell parlagon hagyni. A nem termő területek és tájképi elemek mértéke 7% kell, hogy legyen abban az esetben, ha a nitrogén-megkötő növények és köztes kultúrák - növényvédőszer alkalmazása nélkül – is beszámításra kerülnek. Ez esetben ebből 3%-ot kell parlagon hagyni. Mind a HMKÁ 8, mind a HMKÁ 9 esetében a 10 hektár alatti szántóterületek mentesülnek ezen előírások alkalmazása alól.

- **redisztributív támogatás:** a tagállam számára kötelező bevezetni a közvetlen támogatások 10%-ának megfelelő mértékben. Ettől akkor lehet eltérni, ha a tagállam bizonyítani tudja, hogy az újraelosztási célt más intézkedésekkel teljesíti.
- **capping:** alkalmazása önkéntes és csak az alap jövedelemtámogatásra vonatkozik, amennyiben viszont egy tagállam annak bevezetése mellett dönt, akkor azt kötelezően 100 ezer euró fölött 100%-os mértékben kell alkalmaznia.
- **degresszió:** maximum 85% vonható el, 60 000 eurós összeghatár felett. Ha a tagállam úgy határoz - mind a capping, mind a degresszió esetében - lehetőség van a valódi munkabér költségek teljes levonására.
- **termeléshez kötött támogatások:** megmaradt a jelenleg is alkalmazott a 13+2%-os mérték, azonban a támogatható termékek közül kikerült az étkezési burgonya, illetve beillesztették a víz keretirányelvre történő hivatkozást.
- **szociális kondicionalitás:** 2023-tól még csak önkéntes alapon kerül bevezetésre, azonban 2025-től kötelező lesz alkalmazni.
- **II. pilléres (EMVA) kötelező zöld költési arány:** a vidékfejlesztési források 35%-át kell környezet- és éghajlatvédelmi intézkedésekre fordítani, a természeti hátránnyal érintett területek támogatására fordított kifizetéseknek viszont csak 50%-a számítható bele. A többi beavatkozás – beleértve az állatjóléti kifizetéseket és zöld beruházásokat - 100%-os mértékben kerül beszámításra.
- **zöltség-gyümölcs termelői szervezetek működési programjainak zöld költési aránya:** 15% került meghatározásra.
- **A Zöld Megállapodásban foglaltaknak történő megfelelés:** a KAP stratégiai tervek jóváhagyása során csak alap jogi aktusban rögzített követelmények kérhetők számon a tagállamokon. Ugyanakkor az EP kérésére egy preambulum bekezdés rendelkezik arról, hogy a Bizottság a stratégiai tervek értékelése során figyelembe veszi, hogy azok mennyiben járulnak hozzá a Termőföldtől az Asztalig és a Biodiverzitás stratégiákban szereplő célokhoz.
- **öntözési beruházások:** a megállapodás szerinti szövegjavaslat nem biztosít derogációt a víztestek vizsgálata alól.
- **kistermelői támogatás:** az EP által javasolt 1250 eurós felső korlát lett a megállapodás része (de az összeg még nem teljesen egyértelmű).
- **fiatal gazda támogatás:** a közvetlen támogatási boríték 3%-ának megfelelő összeget kell a fiatal gazdák támogatására támogatásra fordítani az I., II. vagy mindkét pillérből. A vidékfejlesztési források esetében a fiatal gazda beruházási támogatások csak 50%-os mértékig számíthatók be és csak abban az esetben, ha ezeknél a beruházásoknál a tagállam az alap 65%-os társfinanszírozásnál magasabb arányt alkalmaz.

- **mezőgazdasági tartalékalap:** minden év elején 450 millió eurót különítenek el erre a célra, azonban ez kiigazítható, módosítható. A 2022-ben fel nem használt összegek még átkerülnének a 2023. évi költségvetésbe, ezt követően azonban a tartalék induló összege feletti részt vissza kell téríteni a kedvezményezetteknek. A pénzügyi fegyelmet végső megoldásként alkalmaznák a 2000 eurós küszöb megtartásával.
- **kötelezettségvállalások automatikus visszavonása:** a vonatkozó határidő **N+2 lesz a 2023., 2024., és 2025. évben.**
- **támogatások terén felmerülő szabálytalanságok:** az ezek feltárását is szolgáló ARACHNE adatbányászati eszköz használata önkéntes lenne.
- **nemzetközi kereskedelem:** az EP nyomására erre vonatkozóan három külön nyilatkozat elfogadásáról döntöttek: az EU egészségügyi és környezetvédelmi normáinak importált mezőgazdasági termékekre történő alkalmazásával kapcsolatos proaktív multilaterális szintű részvételéről, az arról készítendő jelentésről, valamint az említett normák alkalmazásáról, illetve a harmadik országokból származó mezőgazdasági és agrár-élelmiszeripari termékek behozatalával kapcsolatos teendőkről, különös tekintettel az aktív hatóanyagokra és a szermaradvány határértékek behozatalra vonatkozó tolerancia értékének felülvizsgálatára.
- Az állami intervencióra jogosult termékek közé a **cukor** végül nem került be. Közös nyilatkozatban szerepel azonban a cukorpiac helyzetével kapcsolatos tanulmány eredményeinek 2021 végéig történő nyilvánosságra hozatala és egy magas szintű szakértői munkacsoport létrehozása.

III. Következő lépések

- **Fontos megjegyezni,** hogy megállapodásban **foglaltak konkrét jogszabályi szövegbe foglalására** a július 1-jétől induló **szlovén elnökség alatt** kerül sor, tehát az előzetes megállapodásban szereplő szabályok **csak később fognak biztossá válni.**
- Ezután következik majd a **KAP reformcsomag** részét képező három jogszabály (KAP Stratégiai Terv rendelet, Horizontális rendelet és az Egységes közös piacszervezésről szóló rendelet módosítása) **formális elfogadása** mind a Tanácsban, mind az Európai Parlamentben.
- A **tagállami KAP Stratégiai terveket** pedig **2021. december 31-ig kell benyújtani** az Európai Bizottság felé.
- Az **új KAP szabályozást** – a kétéves átmeneti időszak után – **2023. január 1-jétől** kell majd alkalmazni.